UNIVERSITATEA “EMANUEL” ORADEA

Iudaismul modern,

post-modern si contemporan

prof. univ. *Vasile Talos*

curs. *Erezii*

student. *Sarbu Emanuel Sorin - Munteanu Sorin*

sectia/anul. *T.B. Pastorala IV*

sesiunea: ianuarie-februarie 2002

Introducere

1. TIPARE DE GINDIRE IN IUDAISM

1.1. Iudaismul *Reformat*

1.2. Iudaismul *Ortodox*

1.3. Iudaismul *Conservator*

2. STATUL ISRAEL si SPERANTA LUI ISRAEL

Concluzii

Bibliografie

Introducere

In acest eseu ne propunem a identifica evolutia gindirii iudaice in perioada moderna, post-moderna si contemporana, si de a prezenta eventualele schimbari de paradigma in abordarea teologiei iudaice. Astfel ca in principal vom prezenta citeva tipare de gindire cele mai bine conturate in aceasta perioada, cautind a pune in lumina linia de gindire caracteristica fiecarei grupari in parte, urmind ca inspre final sa abordam intr-o anumita masura, impactul pe care la avut stabilirea Israelului ca si Stat in diferite aspecte specifice din viata unui evreu: politic, economic, social, cultural si mai ales religios.

1. TIPARE DE GINDIRE IN IUDAISM

Referindu-ne direct la iudaismul in perioada noderna, post moderna si contemporana, trebuie mentionat inca de la inceput ca in aceste ultime doua secole, natura iudaismului traditional a fost nevoit sa se adapteze la conditii fara precedent in istoria poporului evreu. Aceste noi circumstante s-au datorat in principal a trei factori : (1) emanciparea evreilor in Europa si aparitia Iudaismului Reformat (2) miscarea anti-semita culminind cu Holocaustul nazist si (3) stabilirea statului Israel.[1] Privind retrospectiv peste ultimii 300 de ani, se poate observa faptul ca toate religiile traditionale, inclusiv Iudaismul, au suferit schimbari dramatice datorita progresului stiintei si aparitia secularismului.[2]

1.1. Iudaismul Reformat

Miscarile liberale de la sfirsitul sec XVIII-lea si inceputul sec. XIX, au implemntat in intreaga Europa ideea autonomiei si libertatii individului, fapt care a conferit evreilor pentru prima data curajul de a aduce obiectii academice surselor traditiei iudaice. Astfel s-a ajuns sa se puna problema autenticitatii traditiei orale, a veridicitatii Talmudului, ajungind la evidentierea unei noi expresii a iudaismului. Era de la sine inteles ca autonomia ratiunii in domeniul religiei avea sa implice respingerea dogmei, autoritatii traditiei.[3] Aceasta miscare numita “Iudaism Reformat”, a inceput in Europa in jurul anului 1820, pornind de la ideea ca in iudaism orice poate fi schimbat, cu exceptia valorilor spirituale. Pentru aceasta miscare Iudaismul este

---

[1] Geoffrey Parrinder, *World Religions: From Ancient History to the Present*, The Hamlyn Publishing Group Limited, 1971, p. 412

[2] ed. Ian S. Markham, *A World Religions Reader*, Blackwell Publishers Ltd. 1996, p. 245

[3] Geoffreu Parrinder *World Religions: From Ancient History to the Present*, The Hamlyn Publishing Group Limited, 1971, p. 412, deasemenea despre aceasta influenta a gindirii moderne in interiorul sistemului religios de gindire iudaic regasim in cartea lui Isidore Epstein, *Judaism: a historical presentation*, Penguin Books, 1959, p. 287

compus din doua elemente: principii si practica, ultima fiind secundara celeilalte, astfel ca[4] obiceiurile si ritualurile pot fi oricind supuse schimbarii. In general Iudaismul Reformat priveste miracolele Biblice doar niste alegorii inspirative, iar Torah nu neaparat ca si o revelatie divina, ci mai degraba ca si o comoara de idei.[4] Miscarea aceasta sustinea ca introducerea acestor schimbari mai putin sau mai mult drastice, este singura speranta a religiei, si ca la rindul lui Iudaismul, trebuie sa se reinterpreteze pe sine in lumina cunoasterii moderne.[5] Sublinierea care s-a facut de catre programul acestei miscari in sinul gindirii iudaice, a constat in accentul pus pe idealul etic si valoarea comportamentului, iar conformarea dupa legile dietice ea ramine dor o chestiune optionala.[6] O sumedenie de referinte traditionale au fost abandonate, astfel ca ideea restaurarii Templului, si cele referitoare la exil, la reconstruirea Ierusalimului, la readucerea inapoi a poporului evreu, au fost indepartate[7].

Datorita faptului ca Iudaismul Reformat este orientat rasial si cultural, a ajuns foarte curind la a neglija aspectul spiritual si religios a evreului. Pentru acesta miscare ceea ce era cu adevarat important consta in permanenta identificare cu istoria culturala a poporului evreu, si nicidecum afirmatiile dogmatice si doctrinare a iudaismului.[8] Este interesant de remarcat faptul ca Iudaismul Reformat nu mai intelege Iudaismul in primul rind ca si o natiune separata de celelalte, ci ci ca pe o comunitate a credintei.[9] Aceasta remarca este influentata direct de faptul ca pentru ei adevarata traditie este regasita in profeti, care transmit doua idei fundamentale: (1) Israel are o misiune speciala in lume (2) dreptatea sociala proclamata ca ideal suprem. Implicatiile acestei interpretari are de a face direct cu raportul Israelului cu lumea, astfel ca evrei sunt chemati pe de o parte la a face prozeliti din intreaga lume, si in acelas timp la influenta pozitiv societatea.[10]

Referindu-ne acum la tranformarile liturgice care au fost promovate de miscarea Iudaismului Reformat, putem identifica faptul ca “natura seviciilor sinagonale au devenit foarte

---

[4] Ed. staff of LIFE, *The World’s Great Religions, Religions of the West, vol. 2*, Time Inc. 1963, p. 162
[5] Edmund Davison Soper, *The Religions of Humankind*, The Abingdon Press, 1921, p. 271
[6] ed. Ian S. Markham, *A World Religions Reader*, Blackwell Publishers Ltd. 1996, p. 245
[7] Nathan Glazer, *American Judaism*, University of Chicago Press, Chicago, 1957, p.46-47
[8] John McDowell & Don Stewart, *Handbook of Today’s Religions*, Campus Crusade for Crist, 1983, p. 372
[9] Hans Kung, *Judaism: The Religions Situation of Our Time*, SCM Press Ltd, London, 1991, p.424
[10] Nathan Glazer, *American Judaism*, University of Chicago Press, Chicago, 1957, p.47-48; pe aceeasi linie de dialog merge si Edward J. Jurji, *The Great Religions of the Modern World*, Princeton University Press, 1946, care printre altele descrie Iudaismul Reformat, ca fiind o miscare care accentuiaza “principiul misiunii istorice a lui Israel ca si preot a umanitatii” p. 278

apropiate de cele protestante".[11] Astfel printre schimbarile aparute in liturghie se poate observa5 faptul ca serviciul nu mai era citit si cintat de intreaga congregatie, ci de unul responsabil special cu aceasta; balconul pentru femei a fost desfiintat si femeile si barbatii stateau impreuna; aproape intreaga liturghie era facuta in limba engleza; s-a introdus corul si orga; unii chiar au adoptat un serviciu dumineca; iar punctul culminant in liturghie incepe sa fie predica,[12] cit priveste momentul introducerii in viata adulta a baiatului evreu: "Bar mitzvah", aceasta a fost schimbata in ceva foarte apropiat confirmarii (binecuvintarii) crestine.[13]

Toate aceste schimbari de natura liturgica, au dus la o si mai mare departare de traditie. Astfel ca de aici s-a ajuns si la respingerea ideii invierii fizice si a venirii personale a lui Messiah, cit si la negarea revelatiei progresive a lui Dumnezeu. Deasemenea datorita afirmarii egalitatii intre sexe, Iudaismul Reformat a furnizat egale posibilitati educationale atit pentru baieti cit si pentru fete,[14] iar pentru dimensiunea intelegerii teologice, s-au infiintat noi scoli moderne de interpretare.[15]

1.2. Iudaismul Ortodox

Iudaismul ortodox este practic o reactie la demersul Iudaismului Reformat pe care il considera "o deviere de la ordinea divina". Aceasta miscare ortodoxa accepta fara rezerve legea scrisa: Torah ca si revalatie a lui Dumnezeu, iar pentru acestia, Talmudul este "ghidarea providentiala a lui Dumnezeu in intelegerea modului in care trebuie aplicata.[16] Iudaismul Ortodox nu concepe a "adapta" Legea la principiile modernismului, astfel ca acestia continua sa fie stricti in ce priveste legea dietei, respectarea sabatului, diferentele intre sexe si a practica liturghia in limba ebraica, etc.[17] Confruntind Iudaismului Reformat care promova schimbari majore in interiorul sistemului de credinta iudaic, Iudaismul Ortodox crede ca "toate schimbarile

---

[11] James F. Lewis & William G. Travis, *Religious Traditions of the World*, Zondervan Publishind House, Grand Rapids, Michigan, 1991, p. 127

[12] Nathan Glazer, *American Judaism*, University of Chicago Press, Chicago, 1957, p. 46; deasemenea in cartea lui Isidore Epstein, *Judaism*, Penguin Books, 1959, p. 292, evidentiaza un reprezent a Iudaismului Reformat: Israel Jacobson (1756-1834), ca fiind unul dintre cei care au promovat schimbarile in liturghie.

[13] James F. Lewis & William G. Travis, *Religious Traditions of the World*, Zondervan Publishind House, Grand Rapids, Michigan, 1991, p. 127

[14] Geoffrey Parrinder*World Religions: From Ancient History to the Present*, The Hamlyn Publishing Group Limited, 1971, p. 413

[15] James F. Lewis & William G. Travis, *Religious Traditions of the World*, Zondervan Publishind House, Grand Rapids, Michigan, 1991, p.127

[16] idem. p. 129

nu fac altceva decit sa ameninte identitatea Iudaismului." Aceasta afirmatie pleaca de la ideea6 ca un Dumnezeu neschimbabil nu permite schimbarea cuvintelor Lui.[18] Iata de ce Iudaismul Ortodox apeleaza in interpretarea Legii la principiul "interpretarii literale".[19] Idealul ortodox consta in stabilirea Imparatiei lui Messiah in Ierusalim, care se va naste in rasa lor si sub o conducere cu dreptate si putere, toate natiunile vor ajunge in final sa se inchine singurului Dumnezeu, Yahovah.[20]

Iudaismul Ortodox, desi a luptat pentru "fidelitate fata de Torah" (ortodox), totusi odata cu imigrarea multor evrei, miscarea aceasta a pierdut mult teren, multi copii ai acestor imigranti devenind crestini fie prin casatorie, fie prin convertire, iar altii au trecut de partea Iudaismului Conservator.[21]

1.3. Iudaismul Conservator

Iudaismul Conservator cauta sa reconcilieze vechea traditie cu ideile noi, astfel ca acesta miscare a observat ca "o cunoastere a traditiei asa cum a fost cunoscuta de generatia trecuta nu este suficienta". Iudaismul Conservator a cautat a construi o punte intre traditie si modernism, asa incit sa se poata accepta provocarea modernismului si totusi a se tine cont de valoarea bagajului traditiei.[22] Ideea de baza pe care cauta sa o promoveze miscarea conservatoare consta in "co-existenta cu lumea moderna" fara a cadea victima ispitei modernismului. Aceasta crede ca poate exista "deschidere fata de modernism fara a ajunge sa tradam traditia"! Astfel ca s-a cautat mereu a se combina 'stiinta cu pietatea', 'traditia cu inovatia', iar ca si exemplu edificator putem avea in vedere introducerea ceremoniei bar mitzvah, atit pentru baieti cit 'si' pentru fete, cit si permisivitatea conducerii in ziua de sabat, etc.[23]

Desi Iudaismul Conservator este la granita cu Iudaismul Reformat, totusi in unele afirmatii aceasta miscare conservatoare se identifica cu cele ale Iudaismului Reformat. Astfel ca la o miscare a evreilor conservatori din 1918, s-a declarat urmatoarele: "suntem opusi idei ca Palestina trebuie sa fie considerat 'pamintul de acasa' al evreilor. ...Idealul evreu nu este

---

[17] Ed. staff of LIFE, *The World's Great Religions, Religions of the West, vol. 2*, Time Inc. 1963, p. 162
[18] ed. Ian S. Markham, *A World Religions Reader*, Blackwell Publishers Ltd. 1996, p. 245
[19] Edward J. Jurji, *The Great Religions of the Modern World*, Princeton University Press, 1946, p.281
[20] Edmund Davison Soper, *The Religions of Humankind*, The Abingdon Press, 1921, p. 273
[21] Hans Kung, *Judaism: The Religions Situation of Our Time*, SCM Press Ltd, London, 1991, p. 414-417

[22] Ed. staff of LIFE, *The World's Great Religions, Religions of the West, vol. 2*, Time Inc. 1963, p. 161
[23] Hans Kung, *Judaism: The Religions Situation of Our Time*, SCM Press Ltd, London, 1991, p. 430-431

stabilirea unui stat evreu, ci misiunea evreului este sa-l marturiseasca pe Dumnezeu pe intreg[7] pamintul".[24]

In calitate de mediator intre Iudaismul Reformat si cel Ortodox, aceasta miscare conservatoare a devenit curind alternativa considerata ca fiind cea mai rezonabila, fapt care i-a conferit un progres foarte rapid in Germania si in America.[25]

2. **STATUL ISRAEL si SPERANTA LUI ISRAEL**

In recenta istorie a lui Israel au existat o serie de experiente dureroase (Holocaustul nazist), insa in cuida acestora cu cit ne apropiem mai mult de momentul actual este imposibil sa nu putem observa ca "stabilirea statului Israel este cel mai important eveniment din istoria poporului evreu", de la distrugerea Ierusalimului si a Templului de catre romani in anul 70 d.C. Acest eveniment marcant este fara indoiala un semnal suficient de puternic pentru a putea remarca faptul ca in Israel incepe a se contura o epoca cu totul noua. Astfel centrul vietii de evreu a inceput sa fie acum 'pamintul fagaduintei', poporul avind autonomia unei organizari politice, fapt care si in Diaspora se experimenteaza aceasta noua orientare spirituala.[26] Momentele acestea au incurajat intreg poporul la o expansiune in agricultura si industrie, cit si la imbunatatirea educatiei prin construirea unor scoli si universitati, institutii cu caracter social, spitale, librarii, etc, toate fiind caracteristici ale unui progres extraordinar. Marea reinviere insa o gasim in sfera religioasa, unde sabatul este respectat strict de intreaga comunitate evreiasca, legile cu referire directa la dieta si cele referitoare la statutul personal (casatorie si divort) trebuiesc conformate. Deasemenea o asemenea concentrare asupra invataturii ca si acum, nu a fost experimentata de la distrugerea Templului, iar odata cu renasterea poporului evreu ca si Stat, se considera ca deja inceputa viziunea Mesianica.[27] Astfel ca renasterea lui Israel a fost inteleasa ca o aplicare a transcendentului, ca pe un "semn a fidelitatii si harului lui Dumnezeu". Poporul evreu a fost nevoit sa-si puna multa vreme intrebarea daca nu cumva a fi evreu este mai degraba un blestem decit o binecuvintare, insa odata cu evenimentul istoric din anul 1948 s-a spulberat

[24]John McDowell & Don Stewart, *Handbook of Today's Religions*, Campus Crusade for Crist, 1983, 371
[25] idem. p. 371
[26] Hans Kung, *Judaism: The Religions Situation of Our Time*, SCM Press Ltd, London, 1991, p. 519-520
[27] Isidore Epstein, *Judaism- a histotical presentation*, Penguin Books, 1959, p. 319-323

toate aceste indoieli, confirmind ca Dumnezeu ramine intodeauna credincios promisiunilor[8] facute.[28] Evreul este chemat acum doar sa astepte aparitia si instaurarea regatului Mesianic.

Concluzii

Perioda moderna, post-moderna si contemporana, este o perioada care indreapta in mod special inspre viata politica, economica, sociala si religioasa a poporului evreu. Influenta covirsitoare a gindirii iluministe nu a ocolit nici perceptele iudaismului traditional. Astfel ca incepind din Germania si apoi in America, s-a evidentiat in sinul iudaismului, o grupare cu numele de Iudaism Reformat, care cu o hermeneutica liberala s-a apropiat a interpreta si verifica afirmatiile din Legea mozaica, cit mai ales afirmatiile Traditiei rabinice. Demersul acesta a rezultat intr-o intelegere foarte suspecta a veridicitatii dogmelor afirmate de Torah si Traditie, fapt care a dus inevitabil la schimbari dramatice si in domeniul practic a religiei. Liturghia a primit o cu totul alta forma, iar multe din reglementarile Legii au fost abandonate, singurul aspect care a ramas valabil fiind etica promovata de Torah.

La cealalta extrema s-a situat Iudaismul Ortodox, care a fost o reactie directa la Iudaismul Reformat, si a cautat sa mentina la acelas nivel statutul Legii si a Traditiei. In acesta lupta insa, se pare ca gindirea ortodoxa a esuat, fapt care a facut posibila aparitia unei alte alternative: Iudaismul Conservator. Aceasta miscare a cautat sa mentina un echilibru intre perceptele Traditiei si ideile moderne, actiune care i-a adus cel mai mare numar de adepti. Desi nu a fost deloc usor in a ramine intodeauna deasupra prapastiei dintre Iudaismul Reformat si cel Ortodox, totusi se pare ca Iudaismul Conservator a reprezentat pentru cei mai multi evrei, varianta cea mai plauzibila si mai usor de acceptat.

Evenimentul din 1948, a reprezentat o adevarata renastere in poporul Israel, deoarece impactul a fost atit de puternic incit a cuprins fiecare aspect a vietii unui evreu. Astfel ca a inceput o evolutie si un progres dramatic in sistemul politic, economic social si cultural. Nimeni nu poate nega sau contrazice faptul ca Israelul a devenit curind o mare putere politica si economica in intreaga lume. Desemenea sistemul educational instaurat, a atins un nivel occidental, avind univeritati teologice foarte cautate si apreciate de europeni. Insa cea mai mare reinoire s-a produs in materie de credinta si practica religioasa. Intregul Stat Israel a revenit la gindirea traditionala, atinging atit aspectele pragmatice afirmate de litera Legii, cit si in

[28]Hans Kung, *Judaism: The Religions Situation of Our Time*, SCM Press Ltd, London, 1991, p. 520

intelegerea dogmatica a viziunii mesianice, care are direct corespondent cu dimensiunea[9] escatogica. Pentru fiecare iudeu, stabilirea Statului Israel ramine un simbol care indica faptul ca Yehovah este un Dumnezeu viu si activ.[29]

Bibliografie

Kung Hans, *Judaism: The Religions Situation of Our Time*, SCM Press Ltd, London, 1991

Epstein Isidore, *Judaism- a histotical presentation*, Penguin Books, 1959

McDowell John & Stewart Don, *Handbook of Today's Religions*, Campus Crusade for Crist, 1983

Ed. staff of LIFE, *The World's Great Religions, Religions of the West, vol. 2*, Time Inc. 1963

Soper Davison Edmund, *The Religions of Humankind*, The Abingdon Press, 1921

Jurji J. Edward, *The Great Religions of the Modern World*, Princeton University Press, 1946

[29] Hans Kung, *Judaism: The Religions Situation of Our Time*, SCM Press Ltd, London, 1991, p. 523

Lewis F. James & Travis G. William, *Religious Traditions of the World*, Zondervan[10] Publishind House, Grand Rapids, Michigan, 1991,

Parrinder Geoffrey*World Religions: From Ancient History to the Present*, The Hamlyn Publishing Group Limited, 1971

Glazer Nathan, *American Judaism*, University of Chicago Press, Chicago, 1957,

ed. Markham S. Ian, *A World Religions Reader*, Blackwell Publishers Ltd. 1996,